

קריאה הדדית – מפתח להבנת הנקרא

מבוא

בדפים האלו מוסברת שיטה יעילה ללמד הבנת הנקרא, שקל מאוד לבצע בכיתה. השיטה הומצאה בשנת 1986 על ידי שתי חוקרות מורות, פאלינסר ובראון (Palincsar and Brown), כדי לעזור לתלמידים המתקשים בהבנת הנקרא. השיטה, בשם 'קריאה הדדית – Reciprocal reading' או 'הוראה הדדית-Reciprocal teaching', תפסה תאוצה והוכחה כיעילה מאוד במחקרים רבים, ולא רק לתלמידים חלשים. השיטה עוזרת לתלמידים לחשוב לעומק על הנקרא, ולעקוב אחרי תהליכי החשיבה שלהם. היא עוזרת לתלמידים לשאול שאלות, גורמת לקריאה פעילה יותר, ומכאן להבנה טובה ועמוקה יותר של הטקסט. בדף הזה ובדף הבא הסברים למורה. ארבעת הדפים האחרים הם 'כרטיסי תפקיד' לתלמידים. כל תלמיד מקבל כרטיס תפקיד אחד. כדאי לצלם ולניילן לשימוש חוזר.

הוראות

נ.ב. ההוראות נכתבו לכיתות היסודי – אומנם השיטה הוכחה כיעילה גם ברמת התיכון ואפילו ברמה אוניברסיטאית. נא להתאים את ההסבר לכיתה בהתאם לרמת הגיל והבגרות של הכיתה..... 😊

- ❖ להסביר שאנחנו הולכים להתנסות בשיטה חדשה של קריאה בקבוצות, שבה כל תלמיד הוא לא רק תלמיד, אלא גם מורה, ויכול לעזור לחבריו בכיתה להצליח.
- ❖ להסביר שיש בשיטה 4 תפקידים או אסטרטגיות, ולכל פיסקה עושים את כל הארבעה. קוראים כל פיסקה, ואז עושים את התפקידים לפי הסדר: לשואל, להבהיר, לסכם, ולנבא את התוכן של הפסקה הבאה.
- ❖ לכתוב את התפקידים על הלוח (אפשר גם לתלות את כרטיסי התפקידים) ולהסביר כל תפקיד – ראו הסבר בדף הבא. אפשר לדבר על הקשר בין התפקיד לציורים שעל הכרטיס (המנבא מסתכל בכדור בדולח, השואל שאול את החבר, המסכם מנסה למצוא את עיקר הטקסט וכו')
- ❖ להדגים כל תפקיד על פיסקה מתוך טקסט נבחר.
- ❖ לחלק את הכיתה לקבוצות של 4 תלמידים. כל תלמיד בכל קבוצה מקבל את אחת התפקידים, ואת אחד מכרטיסי התפקיד. מחליפים תפקידים וכרטיסים (למשל עם כיוון השעון) אחרי פיסקה אחת או יותר. אם הכיתה לא מתחלקת לקבוצות של ארבעה, אפשר לעשות מספר קבוצות של 5 כאשר שני תלמידים חולקים תפקיד.
- ❖ באופן כללי, יש אפשרות לחלק את הכיתה גם לקבוצות של 5 תלמידים כאשר אחד התלמידים הוא ה"מנחה". ראו כרטיס תפקיד נוסף בסוף הקובץ.

בהצלחה!!

הסברי תפקידים – דף למורה

השואל

תפקיד השואל הוא בדיוק זה: לשאול שאלות על הטקסט.

- האם יש מילים לא מוכרות?

- האם יש משפטים שקשה להבין את משמעותם?

- לחשוב על שאלות שמתחילות במילים כמו מה, מי, מתי, איפה, למה, ואיך.

אלו יכולות להיות שאלות בסיסיות, שהתשובה שלהן נמצאת בטקסט ("בשיטפון הצונאמי בשנת 2004 נפגעו יותר ממיליון וחצי בני אדם." - "כמה אנשים נפגעו בצונאמי?") ושאלות שהתשובה שלהן לא נמצאת בתוך הטקסט באופן מיידי. ("איך צונאמי מתפתח?") "מה הקשר בין מה שקראנו לדברים אחרים שלמדנו?" חשוב להבהיר שהתפקיד הוא לא "לשאול שאלות כמה שיותר קשות", אבל שאלות על עיקר הטקסט.

המנבא

לטקסט טוב יש הגיון פנימי וקשר בין הפסקאות השונות.

כש"עולים" על ההגיון של הטקסט, הבנת הנקרא נעשית פשוטה הרבה יותר, אבל הרבה תלמידים כלל לא מודעים להגיון הפנימי הזה.

אסטרטגיית הניבוי עוזרת מאוד להבין את ההגיון של הטקסט.

תפקיד המנבא הוא לענות על השאלה הבאה: בהתחשב במה שקראנו עד עכשיו, מה ניתן לנחש לגבי התוכן של הפסקה הבאה? כעת קראו את הפסקה. צדקתם?

נב! תפקיד חשוב למנבא:

לנבא "על מה" הטקסט

לפני תחילת הקריאה

על ידי קריאת הכותרת או

התבוננות בציורים.

המסכם

תפקיד המסכם הוא לסכם את הטקסט, בכתב או בעל פה. אפשר גם לחלק טבלאות סיכום מוכנות מראש למילוי. שאלות שיעזרו למסכם:

- מה הנושא הכללי של הפסקה? או "תן כותרת לפסקה".

- מה העובדות והרעיונות העיקריים בטקסט?

- האם יש בטקסט דוגמאות או מילים כפולות שאפשר לא להכניס לסיכום?

- האם יש קבוצות מילים שאפשר להחליף במילה אחת? ("באר-שבע, דימונה, שדרות וירוחם" = "ערי הדרום")

המבהיר

תפקיד המבהיר הוא לנסות לענות על השאלות שהועלו. המבהיר לא עושה את זה לבד, אך הוא/היא מנהיגה את הדיון בקבוצה

בחיפוש תשובות. בדרך כלל נמצא שקבוצת תלמידים ביחד יודעת יותר מאשר כל תלמיד לחוד, ומעניין מאוד לראות איך תלמידים

מצליחים לענות על שאלה קשה בכוחות מאוחדים. המבהיר גם משתמש במילון כדי לבדוק מילים לא מוכרות.

נ.ב. לא תמיד מצליחים לענות על כל השאלות, ושאלות יפות שלא נענו יכולות לשמש כרעיון לשיעור המשך או לפרויקט אישי.

1

תפקיד: השואל

לחפש משפטים לא ברורים

לחפש מילים לא ברורות

לשאל שאלות שהתשובות אינן
נמצאות בתוך הפיסקה
(מי, מה, מתי, איפה, איך ולמה)

לשאל שאלות שהתשובות
נמצאות בתוך הפיסקה
(מי, מה, מתי, איפה, איך ולמה)

2

תפקיד: המבהיר

להבהיר משפטים לא מובנים

להסביר מילים לא מוכרות

לענות לשאלות

3

תפקיד: המסכם

לסכם את התוכן העיקרי

לתת כותרת לפיסקה

4

תפקיד: המנבא

לנבא מה יהיה בפסקה הבאה

(בתחילת הקריאה – לנבא מתוך הכותרת
או מתוך ציורים, אם יש)

מנחה

